

Flora- en faunaonderzoek

Tamarinde, Leersum



Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Flora- en faunaonderzoek

Tamarinde, Leersum

Opdrachtgever

BRO
t.a.v. dhr. Reinoud Vermoolen
postbus 4
5280 AA Boxtel

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB Goor
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P6503.1
Datum: 12-10-2015
Projectleider: V. de Lenne
Opgesteld: V. de Lenne



Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrucken

INHOUD

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	5
2.1	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
3	NATUURWETGEVING	7
3.1	Flora- en faunawet beschermt dieren en planten	7
4	METHODE	10
4.1	Bureauonderzoek.....	10
4.2	Veldonderzoek	10
5	BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN	12
5.1	Vleermuizen	12
5.2	Hazelworm	13
5.3	Eekhoorn.....	14
6	CONCLUSIE	15
6.1	Conclusie	15
6.2	Geldigheid onderzoek	15
	LITERATUURLIJST	16
	BIJLAGE 1. VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN EN LOCATIE PLAATJES	
	HAZELWORM	17

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Binnen het plangebied (zie afbeelding 1, bijlage 1) is het voornemen om woningbouw te ontwikkelen. Onderzoek naar de soort(groep)en hazelworm, eekhoorn en vleermuizen wordt door gemeente Utrechtse Heuvelrug noodzakelijk geacht om te kunnen beoordelen of de geplande woningbouwontwikkeling in overeenstemming met de Flora- en faunawet kan worden uitgevoerd.

In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en getoetst aan de Flora- en faunawet.



Figuur 1. Ligging en begrenzing van het plangebied.

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie en ontwikkeling

Het plangebied ligt op de overgang van de kern Leersum naar de bossen van de Utrechtse Heuvelrug. Aan de noordzijde sluit het plangebied aan op bosgebied. Het betreft gemengd bos met zomereik, Amerikaanse eik, berken en dennen. Aan de oostzijde wordt het plangebied van het bos gescheiden door de Scherpenzeelseweg en lintbebouwing met villa's. In het bos ten noorden van het plangebied ligt een afgegraven laagte met daarin een openluchtzwembad en bijbehorende verhardingen en ligweiden. De woonwijk ten westen van het plangebied bestaat uit vrijstaande woningen met grote, boomrijke tuinen.

Het plangebied zelf bestaat uit een braakliggend terrein (hier heeft in het verleden een verzorgingstehuis gestaan) en een bosstrook aan de noord- en westzijde. Op het braakliggende terrein staat verspreid een aantal bomen. Verder bestaat het uit een ruigte- en schraallandvegetatie met diverse grassen en kruidachtige soorten.

De overgang van het open terrein naar de bosstrook wordt gevormd door een vrij steil talud. De bosstrook bestaat uit naald- en loofhout; struik- en kruidlaag zijn slechts matig ontwikkeld. In de ondergroei zijn onder meer braam en Robertskruid aanwezig.

In het plangebied is één bouwwerk aanwezig, namelijk een voormalig transformatorhuisje aan de oostzijde van het plangebied. Het bouwwerk is ernstig in verval. In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. De bodem bestaat uit grof zand.

De ontwikkeling voorziet in de realisatie van een woongebied met vrijstaande woningen. Voor het plan is een definitief ontwerp opgesteld, dat uitgaat van 21 woningen en een ontsluitingsstructuur met twee doodlopende straten. Langs deze straten zijn halverharde parkeervoorzieningen en groenstroken voorzien.

Voor de bouw van de woningen en de openbare veiligheid zal een aantal bomen worden gekapt. De bosstrook blijft verder gehandhaafd, maar zal wel worden verkaveld. Een deel van de woningen zal tegen het talud worden gebouwd. Hiervoor zal het talud deels worden vergraven.



Figuur 1: Enkele foto's van het plangebied.

3

NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe').

De wet beschermt:

- enkele vaatplanten;
- bijna alle zoogdieren;
- alle vogels;
- alle reptielen;
- alle amfibieën;
- enkele vissen;
- enkele ongewervelde (insecten en weekdieren).

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet);
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet);
- vogels;
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd.

Verbodswet

De Flora- en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora- en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en hollen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.

Figuur 2 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

	Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
Soorten van tabel 1 lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
Soorten van tabel 2 middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragcode of Ontheffing	Gedragcode of Ontheffing
Vogels	Gedragcode of Ontheffing	Gedragcode of Ontheffing
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragcode of Ontheffing	Ontheffing
Soorten van tabel 3 zwaarste beschermingsregime bijlage 1 AMvB bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragcode of Ontheffing	Ontheffing

Figuur 2. Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en inventarisatie naar vleermuizen, hazelworm, en eekhoorn.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en, indien beschikbaar, regionale verspreidingsinformatie. Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie is geraadpleegd met betrekking tot vogels en zoogdieren. Hiervoor zijn met name verspreidingsatlassen geraadpleegd. Uit de landelijke verspreidingsinformatie (atlassen), welke deels gedateerd zijn, moet blijken of in de omgeving van de locatie in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

4.2 Veldonderzoek

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat op 27 maart 2013 door het Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur is geactualiseerd voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek. Daarbij heeft het onderzoek zich geconcentreerd op de aanwezigheid van vliegroutes.

Het vleermuisonderzoek heeft zich met name gericht op het vaststellen van vliegroutes en foerageergebieden. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X in combinatie met een Pettersson D100.

In totaal zijn twee veldbezoeken uitgevoerd: één in de kraamperiode en één in de baltsperiode. In tabel 1 zijn de betreffende data weergegeven. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uit- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsopgang en zonsopkomst. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Hazelworm

Hazelworm is geïnventariseerd aan de hand van de plaatjesmethode. Er zijn in totaal 30 plaatjes of tapijttegels neergelegd, waaronder de dieren zich kunnen schuilhouden. Uit onderzoek blijkt dat hiermee de trefkans voor hazelwormen sterk vergroot wordt. In totaal zijn de plaatjes 4 keer gecontroleerd tijdens gunstige weersomstandigheden (zonnige ochtenden) . Voor een overzicht van de data van het onderzoek wordt verwezen naar tabel 1.

Eekhoorn

Het onderzoek naar eekhoorn is gecombineerd met het onderzoek naar hazelworm. Tijdens de actieve periode is gezocht naar nesten en zichtwaarnemingen.

<i>Datum</i>	Type onderzoek	Starttijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
27-05-2015	Hazelwormonderzoek en eekhoorn(terreincheck)	09:00	V. de Lenne	Droog, half bewolkt, ± 11°C, windkracht 1
10-06-2015	Hazelworm en eekhoorn (controle plaatjes)	07:00	S. Boekhout	Droog, onbewolkt, ± 10 °C, windkracht 1/2
11-06-2015	Hazelworm en eekhoorn (controle plaatjes)	07:00	V. de Lenne	Droog, onbewolkt, ± 12 °C, windkracht 1/2
30-06-2015	Hazelworm en eekhoorn (controle plaatjes)	07:00	V. de Lenne	Droog, onbewolkt, ±14 °C, windkracht 2
02-07-2015	Hazelworm en eekhoorn (controle plaatjes)	07:00	V. de Lenne	Droog, onbewolkt, , ± 16 °C, windkracht 2
22-06-2015	Vleermuisonderzoek (vliegrouete)	22:00	S. Boekhout	Droog, onbewolkt, ± 18 °C, windkracht 1
10-09-2015	Vleermuisonderzoek (vliegrouete)	20:15	S. Boekhout	Droog, onbewolkt, ± 13 °C, windkracht 0

Tabel 1. Periode en type onderzoek

5

BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen. Tevens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3 van de Flora- en faunawet). Tijdens het onderzoek zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger aangetroffen in het plangebied.

5.1.1 Voorkomen en functie

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (vermoedelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen een straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot half open landschap.

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen zijn diverse foeragerende en langsvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen in het plangebied (zie bijlage 1). In totaal gaat het om maximaal 10 exemplaren. De aangetroffen exemplaren zijn redelijk vroeg na uitvliegtijdstip waargenomen. De aangetroffen exemplaren hebben vermoedelijk een verblijfplaats in een woning op korte afstand van het plangebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Vliegroutes zijn niet aangetroffen, de aangetroffen exemplaren vliegen diffuus door het plangebied en maken daarbij geen gebruik van specifieke (landschap)structuren.

Laatvlieger

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien) en jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande groenelementen zoals bosranden, houtwallen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich onder andere in de spouwmuur, ongebruikte dakruimten, achter en onder (dak)betimmering en onder daklijsten en dakpannen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie.

Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied. De laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen.

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen zijn enkele foeragerende en langsvliegende laatvliegers waargenomen in het plangebied (zie bijlage 1). In totaal gaat het om 2-4 exemplaren. De aangetroffen exemplaren zijn redelijk vroeg na uitvliegtijdstip waargenomen. De aangetroffen exemplaren hebben vermoedelijk een verblijfplaats in een woning op korte afstand van het plangebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Vliegroutes zijn niet aangetroffen, de aangetroffen exemplaren vliegen diffuus door het plangebied en maken daarbij geen gebruik van specifieke (landschap)structuren.

5.1.2 Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn in Nederland beschermd onder de Flora- en faunawet en vallen onder tabel 3, het strengste beschermingsregime. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, evenals het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dient ten allen tijde gegarandeerd te blijven.

Foerageergebied en vliegroute

Belangrijke foerageergebieden en vliegroutes zijn niet binnen het plangebied vastgesteld. Aanwezige vleermuizen maken slechts beperkt gebruik van enkele groenstructuren in het plangebied om te foerageren en vliegen voornamelijk richting het buitengebied ten oosten van het plangebied. Negatieve effecten zijn hierop niet te verwachten, mits rekening wordt gehouden met verlichting.

5.1.3 Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals watervleermuis, en er zijn soorten die rond lantaarnpalen jagen, zoals rosse vleermuis. Op dit moment is binnen en rondom het plangebied beperkt verlichting aanwezig en in de nieuwe situatie zal de verlichting enigszins toenemen. Verwacht wordt dat met de toename van verlichting geen negatief effect zal optreden op de aanwezige soorten. De aangetroffen soorten gelden namelijk niet als bijzonder gevoelig voor verstoring door verlichting. Wel dient directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te worden voorkomen. Dit kan o.a. door gerichte verlichting (met leds) aan te brengen

Conclusie: Negatieve effecten op vleermuizen zijn met de voorgenomen werkzaamheden niet te verwachten, mits rekening wordt gehouden met verlichting.

5.2 Hazelworm

Tijdens het veldwerk is geen hazelworm aangetroffen in het plangebied ondanks intensief onderzoek in de juiste periode. Het plangebied maakt dan ook geen belangrijk onderdeel

uit van het leefgebied van hazelworm. Tijdens dezelfde periode zijn door Eelerwoude ten noorden van het plangebied (op ongeveer 500-1000 meter) rondom de heidevelden wel diverse hazelwormen aangetroffen. Deze hazelwormen zijn allen aangetroffen onder boomstammen op/ of op korte afstand van de heidevelden. Gezien de onderzoeksinspanning in het plangebied kan hazelworm hier redelijkerwijs uitgesloten worden. Gezien de onderzoeksinspanning wordt niet verwacht dat het plangebied een (belangrijke) functie heeft voor hazelworm.

5.3 Eekhoorn

In de omgeving van het plangebied is het voorkomen van eekhoorn bekend. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen of nesten van eekhoorns aangetroffen. Met de ruimtelijke ontwikkeling worden geen negatieve effecten op eekhoorn verwacht.

Conclusie: Negatieve effecten op hazelworm of eekhoorn zijn met de voorgenomen werkzaamheden niet te verwachten.

6

CONCLUSIE

6.1 Conclusie

Binnen het plangebied zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger aangetroffen. Beide soorten gebruiken het plangebied als foerageergebied en om langs te vliegen. Met de ruimtelijke ontwikkeling worden echter geen negatieve effecten op vleermuizen verwacht mits rekening wordt gehouden met verlichting (zie paragraaf 5.3.1).

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen of nesten van eekhoorns aangetroffen. Met de ruimtelijke ontwikkeling worden geen negatieve effecten op eekhoorn verwacht.

Gezien de onderzoeksresultaten wordt niet verwacht dat het plangebied een onderdeel vormt van het leefgebied van hazelworm. Aangezien op korte afstand van het plangebied wel hazelwormen voorkomen, kan een enkel passerend exemplaar niet geheel uitgesloten worden. Tijdens de uitvoering dient men dan ook alert te zijn op hazelworm.

Indien men tijdens de uitvoering alert is op hazelworm en rekening houdt met verlichting ten aanzien van vleermuizen worden geen negatieve effecten op beschermde flora en fauna verwacht.

6.2 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende onderzoeksrichtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):

“ Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 5. Wijzigingen of aanpassingen in de aangetroffen situatie of planontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden

LITERATUURLIJST

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet.*

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen.*

Douma, M., C.M.P. Zoon en A.D. Bode, 2011. *De zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010.* Uitgeverij Profiel, Bedum.

Koninklijke Vermande, 1999-2007. *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4,* SDU Uitgeverij, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004. *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen,* Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Internet

- Waarnemingen soorten - www.zoogdieratlas.nl
- Waarnemingen soorten - www.telmee.nl

**BIJLAGE 1. VERSPREIDINGSKAART
VLEERMUIZEN EN LOCATIE PLAATJES
HAZELWORM**



